

3e kwartaalbrief 2022

Versie: Vastgesteld door Raad

13 oktober 2022

2.6 Nieuwe ontwikkelingen met financieel effect in 2022

In deze paragraaf komen de ontwikkelingen aan de orde die een financieel effect hebben. Dit kunnen ontwikkelingen zijn met een effect op het rekeningsaldo of betrekking hebben op de inzet van reserves. Ook aanpassingen van investeringsbudgetten komen in dit hoofdstuk aan bod. Het betreft begrotingswijzigingen waarover de raad besluiten moet nemen.

2.6.1 Specifieke Uitkering (SPUK): Preventie-akkoord.

Programma Sociaal

Voor de totstandkoming van een lokaal preventieakkoord is er een ondersteuningsbudget door het Rijk toegekend voor 2022 van € 20.000. Naast deze bedragen hebben wij in 2021 ook een bedrag van € 20.000 ontvangen van het Rijk. Dit bedrag is op de balans gereserveerd voor het preventieakkoord. Deze middelen, totaal € 40.000 zijn bestemd voor de uitvoering van het door de kerngroep ondersteuningsprogramma Lokale Preventieakkoorden. De activiteiten waarvoor de uitkering wordt verleend, moeten uiterlijk zijn verricht op 31 december 2022. Deze activiteiten staan vermeld in het lokale preventieakkoord of preventieaanpak. Deze lokale Preventieakkoorden en aanpakken richten zich op het terugdringen van roken, problematisch alcoholgebruik en overgewicht. Op grond van de voorlopige beschikking die wij hebben ontvangen stellen wij voor zowel de baten als de lasten van de begroting te verhogen met € 40.000.

2.6.2 Financiële ontwikkelingen specialistische jeugdhulp.

Programma Sociaal

De gemeente Diemen heeft sinds 2018 te maken gekregen met tekorten op de jeugdhulp. In de begroting 2021 is € 6,25 miljoen opgenomen voor specialistische jeugdhulp. De uiteindelijke uitgaven kwamen uit op € 7,9 miljoen. Van de overschrijding kan € 675.000 als structureel gekenmerkt worden. Dit bedrag zou ook aan het budget voor specialistische jeugdhulp in 2022 toegevoegd moeten worden om het niveau van 2021 enigszins te handhaven in 2022. Voor 2023 en latere jaren wordt de budgettophoging via de Programmabegroting 2023 verwerkt.

Hoewel er veel in gang is gezet met als doel de kosten voor de jeugdhulp te beheersen, blijven de uitgaven een risico vormen, mede als gevolg van de open einde regeling, een stijging in de aantallen jeugdigen en de almaar toenemende complexe problematiek. Daarbij vormen de brede wettelijke taken en de verwijzers die niet onder onze aansturing functioneren zijn complicerende factoren. Daarnaast bestaat de mogelijkheid dat door gedurende twee jaar van maatregelen naar aanleiding van corona er extra hulp-vragen leven bij de inwoners van Diemen. Tevens is het mogelijk dat door het uitstel van de huidige hulp zwaardere vormen van hulp nodig zijn.

2.6.3 Kostenstijging programma 'Op Orde ' en Boa's

Programma Veilig

In de meicirculaire van de algemene uitkering is een bedrag van € 34.000 beschikbaar gesteld om de Boa's te ondersteunen bij het verrichten van hun werk. Dit bedrag willen we in deze kwartaalbrief claimen.

De Boa's en de juristen (VTH) gebruiken het programma 'Op Orde '. Dit programma ondersteunt de Boa's digitaal bij het verrichten van hun buitenwerkzaamheden. Hiermee ontvangen we direct de meldingen van burgers en zodoende kan daar direct op gehandeld worden. Tevens wordt alles gelijk geregistreerd. De kosten voor het programma zijn door ontwikkeling en door de groei van het aantal gebruikers de afgelopen jaren gestegen. Bovendien hebben we in de zomerperiode gebruik gemaakt van extra inhuur van Boa's. Totaal is een budget van € 50.000 benodigd.

2.6.4 Eenmalige energietoeslag 2022

Programma Inkomen en armoede

Via de meicirculaire van het gemeentefonds komt € 1,5 miljoen beschikbaar voor de eenmalige energietoeslag. Hiermee kunnen huishoudens met een inkomen op of net boven het sociaal minimum € 800 compensatie krijgen voor de hoge energieprijzen. Het budget is bedoeld voor zowel de te verstrekken energietoeslagen als de uitvoeringskosten.

De minister heeft gemeenten gevraagd zo snel mogelijk te starten met het uitkeren van de eenmalige energietoeslag. Inwoners van wie de inkomensgegevens bekend zijn bij de gemeente Diemen hebben de energietoeslag ambtshalve uitgekeerd gekregen. De aanvraagprocedure voor de overige doelgroep is gestart en de eerste aanvragers hebben de energietoeslag ontvangen.

De energietoeslag wordt uitgekeerd als bijzondere bijstand. Het bestaande budget is hiervoor niet toereikend. Voorgesteld wordt om het budget bijzondere bijstand te verhogen met €1,5 miljoen . De verwachting is dat hiermee het grootste deel van de kosten gedekt zullen zijn. Indien de middelen van het Rijk ontoereikend blijken te zijn, zal later een verzoek worden gedaan het budget verder te verhogen.

2.6.5 Specifieke Uitkering (SPUK): Sportakkoord.

Programma Vrije Tijd

Wij hebben van het Rijk voor het 'Sportakkoord' respectievelijk beschikkingen ontvangen van € 20.000 en € 18.000 voor 2022. Naast deze bedragen hebben wij in 2021 ook een bedrag van € 58.000 ontvangen van het Rijk. Dit bedrag is op de balans gereserveerd voor het 'Sportakkoord'. Deze middelen, totaal € 96.000 moeten wij besteden aan de uitvoering van een lokaal sportakkoord, de uitvoering van een living lab of de inzet van een clubkadercoach, sportparkmanager of verenigingsmanager voor het versterken van sport- en beweegaanbieders.

Om uitvoering aan bovenstaande te kunnen geven stellen wij voor om zowel de lasten als de baten van de begroting met € 96.000 te verhogen.

2.6.6 Specifieke Uitkering (SPUK): Sport Btw.

Programma Vrije Tijd

Per 1 januari 2019 is de sportvrijstelling in de Wet op de omzetbelasting verruimd. Er is een Specifieke uitkering sport (SPUK) voor gemeenten om het btw-nadeel te compenseren. Deze regeling loopt door van 2019 tot en met 2023. Inmiddels heeft het Rijk voor 2022 een uitkering verleend van maximaal € 535.000. Dit bedrag is lager dan het door u aangevraagde bedrag van € 726.000. Dit komt doordat het totaalbedrag van alle aanvragen hoger is dan het voor 2022 geldende uitkeringsplafond. Hierdoor is artikel 6, vierde lid, van de regeling van toepassing en worden de aanvragen naar rato (73,63%) verdeeld. Op grond van de voorlopige beschikking die wij hebben ontvangen stellen wij voor zowel de baten als de lasten van de begroting te verhogen met € 535.000.

2.6.7 Specifieke Uitkering (SPUK): Uitvoeringskosten klimaatakkoord 2022 meicirculaire

Programma Leefomgeving en Klimaat

Vanaf 2023 tot en met 2030 krijgen gemeenten extra uitvoeringsmiddelen van het Rijk voor klimaat- en energiebeleid ter uitvoering van het klimaatakkoord. Belangrijke activiteiten voor gemeenten die voortvloeien uit het klimaatakkoord zijn: opwek van 35 terawattuur (TWh) duurzame energie op land in 2030 (regionale energiestrategieën) en het van het aardgas halen van 1,5 miljoen woningen en andere gebouwen in 2030 (transitieviesies warmte).

Om de uitvoering van het klimaatakkoord bij gemeenten in 2022 te kunnen bekostigen, had het kabinet Rutte III bij de miljoenennota voor 2022 een overbruggingsbudget van € 40 miljoen vrijgemaakt (decembercirculaire 2021). Omdat dat onvoldoende was om de reeds in 2022 gewenste versnelling teweeg te brengen heeft het kabinet Rutte IV van de toekomstige uitvoeringsmiddelen € 74,331 miljoen naar 2022 verschoven. Deze € 74,331 miljoen wordt aan de gemeenten uitgekeerd door ophoging van de decentralisatie-uitkering. Van de initiële € 40 miljoen gaat € 38,260 miljoen naar het gemeentefonds en € 1,740 miljoen naar het BTW Compensatie Fonds (BCF). Dat betekent dat via het gemeentefonds in 2022 een totaalbedrag van € 112,591 miljoen beschikbaar wordt gesteld (meicirculaire 2022). Van dit bedrag is € 230.951 beschikbaar gesteld aan en inmiddels ontvangen door de gemeente Diemen.

In totaal is over 2022 voorzien in € 318.000 financiering vanuit de bestemmingsreserve duurzaamheid (paragraaf duurzaamheid begroting 2022). Met de begroting van de gemeente Diemen over 2022 was dus geen claim gedaan vanuit algemene middelen voor de uitvoering van klimaatbeleid in 2022. De benodigde aanvullende middelen zijn vooruitlopend op de Rijksuitkering over 2022 voorgefinancierd vanuit de bestemmingsreserve duurzaamheid. Voorgesteld wordt daarom om de ontvangen € 230.951 toe te voegen aan de bestemmingsreserve duurzaamheid.

2.6.8 Specifieke Uitkering (SPUK) Nationaal Isolatieprogramma 2022

Programma Leefomgeving en Klimaat

De gemeente Diemen heeft vanuit het Nationaal Isolatieprogramma € 296.000 ontvangen. Dit bedrag is opgebouwd uit:

- € 70.775 voor een lokale aanpak van woningen met de slechtste energielabels (E tot en met G) zoals aangekondigd in de Rijksbegroting voor 2022 en
- € 225.688 vanuit naar voren gehaalde middelen vanuit het nationaal isolatieprogramma voor de aanpak van energie-armoede

Met de tweede uitkering van € 225.688 voor energiearmoede bovenop de eerder ontvangen Specifieke Uitkering (SPUK) energiearmoede (2e kwartaalbrief 2022) wordt het gelabelde budget voor aanpak van energie-armoede verdubbeld.

Voor de gelabelde uitkeringen vanuit het Nationaal Isolatieprogramma (NIP) over 2022 en de SPUK voor energiearmoede geldt dat ze uiterlijk eind 2023 besteed moeten worden. Verantwoording vindt plaats door middel van single information, single audit (SiSa).

2.6.9 Digitale verkiezingsborden

Programma Samen Besturen

Voor het vervangen van verkiezingsborden is de begroting 2022 is rekening gehouden met een investering van € 45.000 in digitale verkiezingsborden. Deze investering kan komen te vervallen omdat wij overgaan tot het leasen van deze borden. Door het vervallen van de investering vervallen ook de jaarlijkse kosten voor rente en afschrijving (kapitaallasten). Daarvoor in de plaats komen nu de kosten voor leasen. Dit is administratief verwerkt in deze kwartaalbrief.

Voor het laten vervallen van het investeringsbudget is een raadsbesluit nodig.

2.6.10 Meicirculaire 2022

Programma Financiën

Het gemeentefonds is veruit de belangrijkste inkomstenbron voor gemeenten en dus van groot belang voor de financiële kaders voor het opstellen van de meerjarenbegroting 2023 – 2026, maar ook voor de actualisatie van het huidige dienstjaar 2022. Onderstaand de financiële effecten voor het begrotingsjaar 2022. Reserveringen (claims) van budgetten zijn als apart paragrafen opgenomen.

	2022
Berekening beginstand decembercirculaire 2021	50.705
Uitkeringsfactor, ontwikkeling uitkeringsbasis	
Accresontwikkeling	1.590
Plafond BCF, onderschrijding in jaar 2021	190
Hoeveelheidsverschillen door actualisatie maatstaven	-630
Overige verschillen uitkeringsfactor	-30
Taakmutaties	
Energietoeslag	1.515
Jeugdhulp: subsidieregeling continuïteitsregeling cruciale jeugdzorg	-15
IU/DU/SU	
Gezond in de stad (DU)	10
Inburgering (IU)	10
Einde lening inburgeringsplicht	5
Uitvoeringskosten klimaatakkoord	230
Extra capaciteit BOA's	35
WOZ	
WOZ-waarden mutaties	150
3 D's in het sociaal domein	
Participatie (IU)	-75
Voogdij/18+ (IU)	30
Mutatie meicirculaire (incl herverdeeffect)	3.015
Eindstand Meicirculaire 2022	53.720

Accresontwikkeling

Via de normeringssystematiek 'samen trap op en samen de trap af' wordt de algemene uitkering van het gemeentefonds geïndexeerd, ook wel het accres genoemd. In de Meicirculaire 2022 zijn de accressen vanaf 2022 bijgewerkt. Voor alle jaren vanaf 2022 is sprake van een forse opwaartse bijstelling van het accres. De accressen zijn hoger dan aangekondigd in de voorgaande circulaire en ook hoger dan aangekondigd in de startnota van het kabinet. Het accres is opwaarts bijgesteld als gevolg van een hogere loon- en prijsontwikkeling dan tot nu toe aangenomen.

Het accres is te splitsen in een nominaal deel en een reëel deel. Het nominale deel betreft met name compensatie als gevolg van stijgingen door loon- en prijsontwikkelingen, waardoor gemeenten in staat zijn hun taken te kunnen blijven bekostigen. Het reële deel betreft de compensatie voor de volume ontwikkeling en de uitkomst van de normeringssystematiek 'trap op/trap af'. Het reële deel is daarmee eigenlijk de netto koopkracht van de gemeente.

BCF plafond

Het Btw-compensatiefonds (BCF) is opgericht om btw weg te nemen als factor in de afweging van decentrale overheden tussen uitbesteden en inbesteden (uitvoering door de eigen organisatie). Voor marktpartijen is er zo een eerlijke kans om bij gemeenten en provincies 'binnen te komen'. Decentrale overheden kunnen betaalde btw terugvragen bij het compensatiefonds. Dit compensatiefonds wordt gevoed door een verlaging van het gemeentefonds. Afgesproken is dat wanneer er meer of minder aanspraak wordt gemaakt op dit compensatiefonds, eventuele middelen aanvullend worden onttrokken dan wel terugvloeien naar het gemeentefonds. In 2022 is (wederom) de verwachting dat er een onderbesteding gaat plaatsvinden. Hiermee vloeit een deel dus weer terug ten gunste van het gemeentefonds.

Hoeveelheidsverschillen door actualisatie maatstaven

Aan de hand van de laatste specificatie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken (BZK) en de aangeleverde maatstaven zijn een aantal maatstaven geactualiseerd of definitief bekend geworden.

Overige verschillen uitkeringsfactor

Dit betreft enkele kleinere aanpassingen en afrondingsverschillen.

Energietoeslag

Gemeenten krijgen de bevoegdheid om dit jaar via categoriale bijzondere bijstand een eenmalige tegemoetkoming voor de gestegen energieprijzen toe te kennen aan huishoudens met een laag inkomen. Voor de uitvoering en de verstrekking (€ 800 per huishouden) van de eenmalige aanvullende tegemoetkoming – aan huishoudens met een inkomen op of net boven het sociaal minimum- heeft het kabinet in maart 2022 een eenmalig budget van € 679 miljoen beschikbaar gesteld. In de voorjaarsbesluitvorming is een aanvullend bedrag van € 175 miljoen beschikbaar gesteld, waardoor het totaal beschikbare bedrag uitkomt op € 854 miljoen. Deze middelen zijn via de algemene uitkering aan gemeenten verstrekt.

Jeugdhulp: subsidieregeling continuïteitsregeling cruciale jeugdzorg

Voor het borgen van continuïteit van cruciale jeugdhulp is per 1 januari 2020 een subsidieregeling van kracht. De regeling is verlengd naar 2022. De subsidieregeling wordt bekostigd vanuit een onttrekking uit de algemene uitkering en derhalve gekort in 2022.

Gezond in de Stad

Het programma geeft de geselecteerde gemeenten extra ruimte om de gezondheid van mensen in een lage sociaaleconomische positie structureel en duurzaam te verbeteren.

Inburgering

De integratie-uitkering (IU) inburgering is zoals aangekondigd in de meicirculaire van 2021 vanaf 2023 overgeheveld naar de algemene uitkering. Echter, in 2022 is deze nog als afzonderlijke IU aanwezig en wordt verhoogd met de leefbaarheidstoets. De leefbaarheidstoets is onderdeel van de brede intake in de Wet inburgering. De leefbaarheidstoets heeft als doel om inzicht te geven in het niveau van de Nederlandse taal dat een inburgerings-plichtige kan bereiken gedurende de inburgeringstermijn. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de begeleiding bij de afname van de leefbaarheidstoets.

In 2022 ontvangen gemeenten € 2,625 miljoen voor de ondersteuning van ELIPs.³⁶ Deze afspraken zijn gemaakt in het bestuurlijk overleg van april 2020 tussen het ministerie van SZW en de VNG over het ondersteunen van de zogenaamde Einde lening inburgeringsplichtig (ELIP). Dit zijn inburgeraars die hun lening voor de inburgering (vrijwel) volledig hebben uitgeput, maar nog steeds inburgeringsplichtig zijn. Gemeenten kunnen inburgeraars die tot deze doelgroep behoren begeleiden.

Einde lening inburgeringsplichtig

Via een decentralisatie-uitkering worden hiertoe middelen aan gemeenten beschikbaar gesteld voor begeleiding en het in een beperkt aantal gevallen het verstrekken van een lening voor het betalen van extra cursussen of examengelden. Op basis van cijfers van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) vindt een verdeling plaats naar de gemeenten.

Uitvoeringskosten klimaatakkoord

Voor gemeenten is € 40 miljoen beschikbaar gesteld voor de uitvoeringstaken van het Klimaatakkoord. Deze middelen zijn bedoeld als overbruggingsbudget om de uitvoering van het bestaande klimaatbeleid in 2022 te kunnen voortzetten.

Het vorige kabinet heeft in de rijksbegroting voor 2022 € 72,5 miljoen beschikbaar gesteld voor de klimaatakkoordtaken van gemeenten, ondersteuning van medeoverheden en Regionale Energie Strategie (RES). Dit om te voorkomen dat de uitvoering van het Klimaatakkoord stil komt te vallen. Van deze € 72,5 miljoen is € 40 miljoen bestemd voor uitvoeringskosten gemeenten.

Deze middelen zijn bedoeld als overbruggingsbudget om de uitvoering van het bestaande klimaatbeleid in 2022 te kunnen voortzetten. Het budget kan onder meer worden ingezet voor het opstellen van transitievisies warmte en uitvoeringsplannen (wijkgerichte aanpak), de uitrol van laadpalen en ruimtelijke processen ten behoeve van duurzame energie.

Extra capaciteit BOA's

De Tweede Kamer heeft d.d. 23 september 2021 de motie Hermans c.s. aangenomen. Met deze motie, waarmee structureel € 200 miljoen is vrijgemaakt voor handhaving en veiligheid, is onder meer aan het kabinet de opdracht meegegeven om de capaciteit van (wijk)agenten en BOA's in de openbare ruimte te vergroten. Van dit bedrag wordt structureel € 25 miljoen voor de BOA's beschikbaar gesteld.

In de brief van d.d. 12 november 2021 aan de Tweede Kamer heeft de minister van Justitie en Veiligheid (JenV) aangegeven op welke wijze hij deze € 25 miljoen wil inzetten. Naast onder meer € 5,5 miljoen voor de groene BOA en een bedrag voor de verdere professionalisering en een veilige taakuitvoering van de BOA's in alle domeinen, wordt € 13 miljoen vrijgemaakt voor de capaciteit van BOA's in de openbare ruimte. De € 13 miljoen loopt via het gemeentefonds, het resterende bedrag niet. In deze circulaire wordt dus het structurele deel van de € 13 miljoen verdeeld.

WOZ mutatie

Er is een bijzondere maatstaf welke in de algemene uitkering wordt gehanteerd, namelijk de WOZ-maatstaf. Deze maatstaf leidt namelijk tot een korting voor de gemeente op de inkomsten uit de algemene uitkering. Het Rijk gaat er namelijk vanuit dat gemeenten onroerend zaak belasting (ozb) heffen om zelf inkomsten te genereren. De ozb wordt geheven door de WOZ-waarde te vermenigvuldigen met een eigen (door de Raad vastgesteld) tarief. Uitgangspunt welke het Rijk hanteert, kijkend naar draagkracht, is: hoe hoger de WOZ waarde, des te meer een gemeente in staat is om zelfstandig inkomsten te genereren. Met andere woorden, in een gemeente met veel dure woningen is er meer draagkracht om ozb-inkomsten te genereren dan in een gemeente met veel goedkope woningen.

Een maatstaf mag niet beïnvloedbaar zijn. Om die reden is er voor gekozen om niet de werkelijke ozb opbrengst van een gemeente als maatstaf voor de korting te hanteren (immers het tarief is beïnvloedbaar), maar hiervoor de WOZ waarde, vermenigvuldigd met een landelijk gemiddeld tarief (het rekentarief), te hanteren. Omdat de maatstaf tot een korting leidt, betekent bovenstaande dat een gemeente met een hoge WOZ waarde meer gekort wordt dan een gemeente met een lage WOZ waarde. Dit sluit aan bij het doel van de verdeling van het gemeentefonds, namelijk: “Elke gemeente is, gezien haar structurele omstandigheden, (globaal) in staat om, bij gelijke belastingdruk, een gelijkwaardig niveau van voorzieningen te realiseren”.

In de meicirculaire zijn de nieuwe landelijke rekentarieven bijgesteld voor woningen en niet-woningen. De rekentarieven worden aangepast om de gemiddelde prijsstijging te elimineren. Daarnaast is er voor Diemen ook een inschatting gemaakt van de gemiddelde prijsontwikkeling van woningen en niet-woningen en de nieuwe woningbouwprognose is verwerkt.

Participatie

De omvang van de integratie-uitkering Participatie wijzigt door de toekenning van de loon- en prijsbijstelling 2022 (€ 66,595 miljoen in 2022, aflopend naar € 57,921 miljoen structureel). De verdeling van de bedragen per gemeente wijzigt in de eerste plaats door actualisatie van de verdeling van de Wsw-middelen. Deze is gebaseerd op de gerealiseerde omvang van de sociale werkplaatspopulatie (gemeten in standaardeenheden (SE) per betalende gemeente) zoals die bekend is uit het voorgaande jaar en een inschatting van de blijfkansen in de sociale werkplaats.

Voogdij 18+

De Integratie-uitkering Voogdij 18+ is grotendeels overgeheveld naar de algemene uitkering. Wel heeft er voor 2022 nog een compensatie plaatsgevonden voor loon- en prijsontwikkeling plaatsgevonden.

De bedragen voor 2022 zijn nog gebaseerd op het historisch gebruik, terwijl in 2022 al wel over is gegaan. Dit zorgt er voor dat verdeling van de inkomsten mogelijk niet aansluiten met de kosten die worden gemaakt door onderbreking van de financieringssysteem. Hiervoor is een compensatieregeling ontwikkeld welke is opengesteld van 1 juni 2022 tot 1 oktober 2022. De compensatie wordt bij de decembercirculaire uitgekeerd.